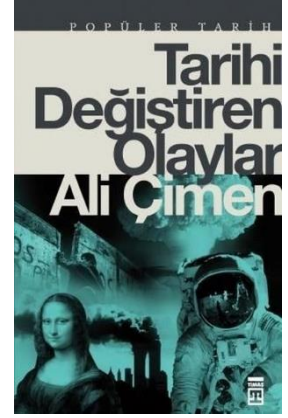

Tarih Sevgisi Yazarlığını Doğurdu

Tarihi Deęiřtiren Olaylar, Ali imen 480 sh. Timař yay. ISBN 6050830781

Melike BUCAK¹

20 yıllık gazeteci olan Ali imen 1971 yılında İstanbul/Üsküdar'da doğup Sultanahmet'te büyüdü. Topkapı Sarayı ve Dikilitaş'ın etrafında oynarken dünyayı merak etti, tarihi sevdi. Yaşıtları pul koleksiyonu yaparken imen'in gazete kupürleri toplaması gazeteciliğe ve yazarlığa olan ilgisinin en büyük emaresiydi. Yükseköğrenimini bir süre Karadeniz Teknik Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünde sürdürdü. Ardından İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde okurken eğitimiyle eşzamanlı olarak gazetecilik serüvenine başladı. İngilizce, Almanca ve Hollandaca bilen yazar, çevirmen, muhabir, redaktör ve editörlük görevleri de yaptı.

imen sık sık haber yapmak için değişik ülkelere seyahatlerde bulunduğu zaman zarfında, "Neden bizde dünya olaylarına objektif bakan ve olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kuran kitaplar yazılmıyor?" diye birtakım sorgulamalar yapmış. Ardından 2003 yılında *Time* dergisinin "Tarihi değiştiren 80 gün" kapağından ilham alarak zaten sürekli düşündüğü bu fikrini *Tarihi Deęiřtirenler Serisi* ile hayata geçirmiş.

Tarihi Deęiřtiren Olaylar kitabında yüzeysel bir anlatım olmasına rağmen bazı ansiklopediler ve bilgi kitapları gibi resmi bir dili yok, aksine okuyucuyla sohbet havasında geçiyor. Magna Carta ve Rönesans ile başlayıp Sanayi Devrimi, Fransız ve 1917 Ekim Devrimleri derken İsrail Devleti'nin kuruluşuna tanıklık ederken bir kıtada Adolf Hitler'in yükselişini, diğer bir kıtada Mahatma Gandhi'nin pasif direnişini okuyoruz. Yüzyılın ikinci yarısındaki Soęuk

¹ melikebucakmelike@gmail.com

Anadolu üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Ön Lisans

(Bu yazı Young Academia ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneęi iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde "Medeniyet Okumaları Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

Savaş'ı, İnan İslam Devrinin Türkiye'deki 12 Eylül ihtilalinin çarpıcı etkileri gündelik yaşantımızı nasıl değiştirmiştir sorularına cevap bulmaktayız. Fakat Güney Amerika, Asya ve Afrika ile ilgili olaylara yer verilmemesinin bir eksiklik olduğu kanaatindeyim.

Büyük Anlaşma

Magna Carta İngiliz halkı ile Kral arasındaki hak ve hukuku bir anlaşma ile ayıran ilk siyasi belgedir. Kralın da üzerinde olan, hatta onun bile çiğneyemeyeceği bu kanunla Derebeylikler, Kral karşısında daha güçlü duruma gelmiştir. Özellikle 39.maddesi vatandaş hakları ve özgürlükleri açısından çok önemli bir çıkış açmış, hukukun üstünlüğü ilkesinin ortaya çıkmasında ve birçok ülkede filizlenmesine kapı aralamış ve Avrupa sözleşmesine ruh vermiştir.

Aklın Zincirlerini Çözen Batı

Aydınlanma felsefesi o ana kadar toplumsal, bilimsel ve sanatsal akımlar üzerinde belirleyici olan dinin gölgesini kaldırarak bunun yerine aklın egemenliğini inşa etmeyi hedeflemiştir. Bu felsefeye göre inanmanın yerini, bilmek ve araştırmak almalıydı. Aydınlanma çağı tek başına bir olay değil; ama kendisinden sonra gelecek olan Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi üzerinde belirleyici olan bir zaman ve hem politik, hem de sosyal gelişmeleri tanımlamada önemli bir dayanak noktası olmuştur.

Tarihe damgasını vuran Fransız Devrimi, terör iktidarı ve toplu kısımların, idamların, ayaklanmaların yaşandığı ve Avrupa'daki hâkim güçlerin birbirini boğazladığı bir süreçtir. Peki, bu inanılmaz sürecin arkasında yatan sebepler nelerdir? Sebeplerden en büyüğü aydınlanmanın etkisiyle zihin dünyaları şekillenen, devlet yönetimini eleştiren, rejimin değişmesi gerektiğini savunan, vicdan özgürlüğünü vurgulayarak din adamlarını eleştiren, devrimi ateşleyen aydınlar olmuştur. Bu açıdan Fransız Devrimi kendinden sonraki devrimlere ilham kaynağı olmuştur.

Burjuva ve İşçi Sınıfı

Sanayi Devrimi kas gücüne dayanan ekonomiden, endüstri ve makine üretimine geçişle sonuçlanan önemli teknolojik, sosyoekonomik ve kültürel değişimlere verilen genel isimdir. Bu süreçte orta sınıfın zenginleşmesiyle kapital birikim oluşmaya başlamıştır. Kısacası *Kapitalizm* kavramı ete kemiğe bürünmeye başlamıştır. Sanayileşme çok fazla saat ve ucuza çalıştırdıkları küçük çocuk ve kadınların sırtında yükselmiştir. Hızlı sanayileşen ülkeler

arasındaki doğal kaynak ve mücadelesi kanlı ya da kansız savaşlarla günümüze kadar devam etmiştir.

Osmanlı Neden Dağıldı?

600 yıllık ömrü boyunca inanılmaz sınırlara ulaşan Osmanlı neden dağıldı? Yazara göre "İçten yaşanan çürümenin ve dışarıdan gelen baskıların karışımından doğan bir başarısızlık hikâyesidir. Şehzadelerin hükümet işlerine çok müdahale edememesi ve Sultanların da oğullarını devlet işleri konusunda geleneksel bir şekilde eğitmekten vazgeçmesi bu düşüşü hızlandırmıştır. Osmanlı'nın yıkılmasındaki en büyük faktör ise uluslararası güç dengesindeki değişiklik olmuştur. Yeniçerilerin dejenere olmasıyla Osmanlılar artık eşi bulunmayan bir orduya sahip değildir. Ekonomi, yeni ticaret yollarının bulunması ve Osmanlı'nın sanayileşmede başarısız olmasıyla sendelemiş ve imparatorluk, Birinci Dünya Savaşı ve sınırları içindeki bağımsızlık savaşlarının bunaltmasıyla tamamen çökmüştür."

Fakat ben yazara katılmıyorum Batının sigortalaşmayı, şirketleşmeyi keşfetmesi ve sömürgecilik onu geliştirmiştir. Osmanlı'nın geri kalma sebebi sömürgecilik sisteminin olmaması ve sanayileşmede ilerleyememesidir.

Büyük Ruh

Gandi'nin, sosyal değişim için en etkin yol olarak sivil itaatsizliği ve şiddet içermeyen toplu gösterileri savunması birçok ülkenin özgürlük hareketçilerine çok şey öğretmişti. Hint halkı tarafından "Büyük Ruh" olarak anılan Gandhi, her şeyden önce, işgalci bir güce karşı hiç şiddete başvurmadan da mücadele edebileceğini ve başarıya ulaşabileceğini tüm dünyaya göstermiştir.

Yahudi Soykırımı

İkinci Dünya savaşı esnasında Nazi rejimi tarafından, Avrupalı Yahudilere uygulanan soykırımla insanın insana neler yapabileceğini göstermesi açısından bir ibret vesikası olmuştur. Yaşanan dram sapık bir ideolojinin takipçileri, hayal dünyalarında yarattıkları kendi üstün ırkları uğruna, diğer ırklar üzerinde mide bulandırıcı mühendislik faaliyetine girişmiş insanlık kan gölüne boğulmuştur. Aslında Nazilerin soykırım vahşetinin kurbanı sadece Yahudiler olmamıştır. Çingeneler, Polonyalılar, Slavlar, dindarlar, entelektüeller ve

zihinsel özürllülere varıncaya kadar onlarca farklı etnik, dini ve sosyal grup oluşmuş ama altı milyara yakın kurban veren Yahudiler, soykırımdan en büyük payı almıştır.

Uzayda İlk İnsan

Yuri Gagarin 1934'te Klushino'da doğduğunda ailesinden hiç kimse, küçük Yuri'nin bir gün dünyaya dışarıdan bakan ilk insanoğlu olacağını hayal bile edemezken *Vostok 1* uzay aracı ile uzaya giden ilk insan olmuştur. Gagarin insanoğlunun ufkunu genişleten, keşif ruhunu ortaya çıkaran insan olarak adını tarihe yazdırmıştır.

68 Kuşağı

68 olayları, Fransa'da belirli ülküler; bireysel özgürlük, kadın-erkek eşitliği, yaşam standardının yükseltilmesi, yaygınlaşan pasifizmin önüne geçilmesi ve Fransız toplumunun her alanında köklü değişimlerin gerçekleşmesi için yapılmış toplumsal bir isyan ve mücadele olmuştur.

68 kuşağının Türkiye'ye bakan boyutu ise daha çok Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kapakkaya gibi devrimci önderlerin liderliğinde oluşturulan Türkiye'deki sol hareketle özdeşleştirilmiştir.

İran İslam Devrimi

İran İslam Devrimi yönetimde demokrasi çağrılılarıyla başlamış ve devrim sahiplerine göre, dünyanın ilk İslam devletinin kurulmasıyla sonuçlanmış ve daha önce hiç görülmemiş bir yönetim tarzını hayata geçirmişlerdir. Devrim sonrası hayata geçirilen anayasaya "İran'ın resmi dini İslam ve On iki İmam mezhebidir ve bu madde sonsuza kadar değiştirilemez" ilkesi konmuş. Tüm bu iç siyasi düzenlemeler siyaset bilimi açısından bir ilk olsa da, devrimin asıl yansımaları dünya dengelerinde oldu. Her şeyden önce Ortadoğu'da Amerika'nın en büyük kalelerinden biri olan Pehlevi İran'ı gitmiş, en büyük Amerikan aleyhtarlarından biri olacak olan Humeyni İran'ı gelmiştir.

Amerika hükümeti Ortadoğu'da ikinci bir müttefikinin kaybedilmesini göze alamadığı için Türkiye'deki askeri darbe (80 darbesi) Amerika'nın göz yummasıyla olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin Dağılması

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasındaki en büyük sebep, ekonomik etken ve gereksiz büyük bütçeli askeri yatırımlar olmuştur. Gorbaçov neden başaramadı? Halka göre önce kendi

karınlarının doyurulması gerekirken onun sadece demokrasiyle uğraşıp halkın öncelikli beklentisini anlamamış olmasıdır. Sarsılmaz gücüyle 70 yıl boyunca kapitalist dünyayı korkutan bir imparatorluk, böylece tarihe karışmıştır.

11 Eylül

11 Eylül kaçırılan iki yolcu uçağıyla küresel terörün sivilleri vurduğu en büyük eylemlerden birisi olmuştur. Amerika, hem 11 Eylül'ün faillerini desteklediği hem de kitle imha silahları geliştirdiği bahanesiyle tüm uluslararası toplumu da karşısına alma pahasına Irak'a saldırmıştır. İslami terör ya da Müslüman teröristler en sık kullanılan terimler haline gelmiştir. Terörün İslam'la özdeşleştirilmesi, Amerika ve Avrupa'da milliyetçiliğin artması sonucu Müslümanlara bakışın değişmesi, batı ile İslam toplumları arasındaki mesafeyi açmıştır. Amerikan yönetimi, 11 Eylül'ü bir fırsat olarak kullanarak Ortadoğu ve Asya'da askeri varlığıyla dünya enerji koridorlarına yerleşmiştir. Süreç Amerikan ekonomisine yaramıştır. Ağırlıklı olarak savaş sanayi üzerinde yükselen ekonomi Afganistan ve Irak savaşları ile kendine gelmiş, üretim kapasitesi artmış, işsizlik azalmıştır. Şimdi soruyorum masadan kim kazançlı çıkmıştır?

Tarihi olayları merak ettiği halde tarihi kitapları okumak genelde sıkıcı gelebiliyor. Fakat bu kitabın çok sade ve akıcı bir dili var. En çok beğendiğim noktası da olayların neden-sonuç ilişkisi içinde anlatılmasıdır. Aynı zamanda bir olaydan başka bir olaya geçerken öncekiyle bağlantı kuruyor, okuyucunun öncesi ve sonrasıyla görmesine katkı sağlıyor. Bugün alınan kararların yarını nasıl şekillendirebildiğinin önemini vurguluyor. Merak noktasında tatmin oluyorsunuz fakat bazı yerlerde yazar detaya girmekten kaçınmış. Bu yüzden biraz daha derine girip anlatsaydı keşke dediğim konular oldu tabi. Hem öğreniyorsunuz hem sıkılmıyorsunuz herkesin rahatça anlayıp okuyabileceği bir kitap.